צא וקדש לי אשה סתם (א) ᵃאסור בכל הנשים שבעולם ᵇחזקה שליח עושה שליחותו וכיון דלא פריש ליה הא לא ידע הי ניהו קדיש ליה איתיביה ר"ל לרבי יוחנן ᵍᶜקן סתומה שפרחה גוזל אחד מהן לאויר העולם או שפרחה לבין חטאות המתות או שמת אחד מהן יקח זוג לשני ואילו קן מפורשת אין לו תקנה ואילו שאר קינין בעלמא מיתקנן ואמאי לימא כל חדא וחדא דלמא האי ניהו אמר ליה קאמינא אנא אשה דלא ניידא ואמרת לי את איסורא דנייד וכ"ת הכא נמי נייד אימור בשוקא אשכח וקדיש התם הדרא לניחותא גבי קן מי הדרא אמר רבא ᵈומודה רבי יוחנן באשה שאין לה לא בת ולא בת בת ולא בת בן ולא אם ולא אם אם ולא אחות ואף על פי שהיתה לה אחות ונתגרשה לאחר מכאן דההיא שריא מאי טעמא דבההיא שעתא דקא"ל הוה (ב) נסיבן לגברי כי משוי שליח במילתא דקיימא קמיה במילתא דלא קיימא קמיה לא משוי שליח תנן הריני נזיר ועלי לגלח נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ועלי לגלח נזיר אם היו פקחין מגלחין זה את זה ואם לאו מגלחין נזירים אחרים בשלמא בתראה איכא קדמאה קמיה אלא קדמאה מי איכא בתראה קמיה

אלא

לא וקדש לי אשה סתם. שלא פירש לו באיזו עיר ואיזו אשה: חזקה שליח עושה שליחותו. והלך וקידש לו אשה וכיון שלא פירש לו הי מינייהו קדיש ליה ולא ידע איזו קידש לו ואי הדר אותו האיש ונסיב איתתא דלמא זו היא אמה או בתה או אחותה של אותה האשה שקידש לו שלוחו והן כולן אסורות לו כדאמר התם ג)(קדושין דף עו) המקדש את אשה אוסר עליו שבע עריות: קן סתומה. אחד ממייתי קינין כגון הזב והזבה יולדת ומצורע שהפרישו להן שתי תורין או שני בני יונה ועדיין לא קראו להן שם איזו לחטאת ואיזו לעולה ופרח גוזל אחד מהן לאויר העולם א) או שפרחה לבין חטאות מתות כגון שהיו שם ה)מה' חטאות המתות כגון חטאת שכיפרו בעליה כו' ד) ונתערבה ביניהן ואין ידוע איזו היא דאין לה שוב תקנה: יקח גוזל לשני. ואח"כ יפריש אחד לחטאת ואחד לעולה: (גליון להכי קאמר בין חטאות המתות דאילו נתערבה בין חטאות חיות והנך חטאות דידיה ניהו מלי למיסב חד מינייהו ועביד ליה זוג להאי והא דלא נתערב הוה ג)קריב לה עולה): ואילו קן מפורשת. שפרח אחד מהן ואינו יודע איזו ג) היא אין לו תקנה לפי שאין יודע איזו לחטאת ואיזו לעולה ד) ואע"ג דפירש כיון דלא הוי תרווייהו קמיה לית בהו היכרא דלא ידע אי האי שני הוי חטאת או עולה: ואילו שאר קינין דעלמא מתקן ואמאי לימא. לכל מאן דמייתי קינין היינו האי דפרח לפלוני אתמול ונמלא מתכפר בקרבן חבירו דהא אמרת שהוא אסור בכל הנשים שבעולם: אמר ליה אמינא לך אנא אשה דלא ניידא. דכל כבודה בת מלך פנימה והואיל דקביעה הוה ליה כמחצה על מחצה ואסור ואת מותבת לי מאיסורא דנייד דאיכא למימר דהתם בדין הוא דלישתרו משום דלית בה טעמא דכל דפריש מרובא דהיתירא פריש: וכי תימא גבי אשה נמי אימור. האי בעל אשכחיה להאי איתתא בשוקא דניידא ולישתרי בה דכל דפריש מרובא פריש אכתי לא דמי דאילו איתתא הדרא לניחותא כיון דעיילא לביתה הויא לה קבועה אבל גבי קן לעולם הויא לה איסורא דניידא: ומודה ר' יוחנן באשה שאין לה בת כו' ולא אחות. פנויה ואע"פ ה) וכו' דלאחר מכן הויא לה חדא מהני קרובותיה פנויה כיון דבזמן שעשה זה שלוחו היתה האחת נשואה והאחת פנויה וכא זה ו) וקידש את הפנויה אין חוששין לומר שמא שלוחו בא לכאן וקידש את אחותה לאחר שנתגרשה ונמצא זה פוגע באחותה ויש בו משום איסור שתי אחיות דסתמא דמילתא כי משוי איניש שליח במילתא דקיימא קמיה בלא איסורא אבל במלתא דלא קיימא קמיה כגון זו דבההיא שעתא דקא משוי שליח להאי הוה מינסבא לגברא לא משוי איניש שליח: בשלמא בתרא. להכי מגלח את הראשון ז)דזה קאים קמיה האיך נזיר קדמאה ואיכא למימר דהואיל וקאים קמיה מיחייב בקרבן תגלחתו(ג): אלא קדמאה. אמאי מגלח את השני והא בההיא שעתא לא הוה האי נזיר קמיה ואת הוא דאמרת ח)מילתא דלא קאים קמיה דאיניש לא מסיק אדעתיה לקבולי עילויה ט)ואמאי אמרת דמגלחים זה את זה:

הכי

לגלח צריכא מטו ליה: אסור בכל הנשים שבעולם. וא"ת וכ"ע יאסרו לישא נשים דשמא זאת היא שנתקדשה ע"י שליח ולר"תי דהנשים נאמנות לומר לא נתקדשתי מינה גדולות קטנות שאינן יודעות אם אביהם קבל עבורן קדושין² מאי איכא למימר וכבר מת אביה וי"ל דמדאורייתא אפילו הוא שרי לישא דאזלינן בתר רובא [כלומר] מקרובות³ המקודשת היא ואינו אלא קנסא בעלמא שעשה שליח סתם ולא פירש לו קדש לפלונית ולדידיה קנסו ולאחריני לא קנסו [וא"ת] וליהוי איסורא דאורייתא דהויא ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וי"ל דלא אמרינן קבוע כמחצה דמי אלא כשהאיסור ניכר לעצמו וההיתר ניכר לעצמו אבל כשאין האיסור ניכר לעצמו לא אמרינן קבוע ט): קן סתומה. דזב וזבה ויולדת שמביאין חטאת העוף ועולת העוף וסתומה פירוש זו וזבה⁴ שהבעלים לא פירשו בשעת לקיחת בעלים איזהו לעולה⁵ ומש"ה נקט סתומה ו)דאי מפורשת היה צריך להאריך ולפרש איזהו פרח העולה [או] החטאת ולהכי קיצר בלשונו ואמר דפרח אחד מהם: ואילו שאר קינין בעלמא מתקנן ואמאי לימא כל חדא וחדא הוא. [דלמא]⁶ אותו שפרח כלומר והוקבע ככר לראובן ואיך יצא שמעון בו ידי חובתו וא"ת והא ככר פירשנו דלעלמא לא קנסו ויש לומר דמשמע ליה דשאר קינין דעלמא אפי' לראובן מיתקן אם יצטרך לקן אחד [לזיכה אחרת] אמאי הא קנסו לדידיה ה"נ יקנסוהו שלא שמר קיניה ולומר שזה פרח מקן ראשון והוקבע לזיכות ראשון: אשה דלא ניידא. והני דלא קבוע לגמרי כדפ"ל מ"מ דמיא קצת לקבוע ויש להחמיר: בשוקא אשכח וקדיש. * כלומר היכא דמלא אותה בשוקא היה לנו לומר שיוכל לקדשה דלא קביעה הויא וא"כ לא הוה⁷ קבוע: התם הדרא לניחותא. ודמי לקבוע: באשה שאין לה בת כו'. פי' כגון ח)[שמנאו] שליח בר"ח ניסן אבל כל⁸ קרובותיה שראויה רחל זו לאסור מקדושיה הוו נשואות בר"ח ניסן כשעשהו שליח ואע"פ שנתגרשו קודם יום הקדושין מותרת רחל זו למשלת כדמפרש טעמא למעטה דקאמר הויין נסיבן: כי⁹ משוי איניש שליח במילתיה דקיימא קמיה. כלומר [אין] דעתו שיקדש לו אשה שנתגרשה אחרי כן הלכך אפילו אם קידש אחת מקרובותיה של רחל לא נאסרה רחל בקידושין¹⁰ שהוא ב) עשאו שליח לכך לא חלו קדושי קרובי¹¹ רחל והשתא קס"ד דאין דעת האדם אלא במידי דקאי קמיה לכך פריך אמתני'¹² בשלמא ג) מתני' בתראה איכא קדמאה קמיה שנדר ככר ואיכא למימר דדעתיה עליה ולכך פוטר עצמו בקרבנות הראשון אלא קדמאה מי איכא בתראה כשנדר הראשון וא"כ לא היה בדעתו עליו להביא קרבנות ואיך יפטר מנדרו בהבאת קרבנותיו של שני: מ"ט. כלומר היכי דמי שלא היה לה אחות ועתה יש לה ומן הדין הוה ליה לומר היכי דמי אלא משום דלשון נזיר משונה ויש לייסב הלשון דמאי טעמא דלעולם הוה ידע שפיר דמיירי כגון דנסיבן לגברי מכל מקום עתה שנתגרשו יש לנו לספק ולאסור מספקא י)ומשני כי משוי איניש שליח במילתיה דאיהו מצי עביד וכו' פי' ודאי דעת האדם אפילו במידי דלא קאי קמיה והלכך הראשון נפטר בגילוח השני אבל שליחותא י)(בעא) ¹³דלא מצי איהו משוי שליח אלא במילתיה דמצי עביד נפשיה בשעה שעושה שליח דהא נסיבי'¹⁴ לא מצי לשוייה שליח לקדש לו אף כשתתגרש ואף קדשה¹⁵ השליח אינה מקודשת ואם תאמר דהא מעשים בכל יום שהאשה אומרת לחבירתה לושי לי קמח והפרישי חלה בעבורי וגם תלמידים של בית רבן אומרים כן ואיך נעשה שליח בדבר הזה הא בשעה שעושה אותה שלוחות לא היתה יכולה בעצמה להפריש חלה מקמח זה שאינו בר חיובא שאין מפרישין חלה מקמח ואומר רבינו תם דיש בידה להביא עיסה מגולגלת ולומר עיסה זו תהא חלה על קמח לכשיהיה גילוש ודברים שבידה קיימים דאין זה דבר שלא בא לעולם כיון¹⁶ שבידה ללוש ולגלגל העיסה קרוי שפיר בא לעולם כיון שבידה לעשות כדאמר פרק האומר לחבירו (קדושין דף סב:) פירות ערוגה זו תלושה יהא תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת לכשיתלשו ונתלשו דבריו קיימין דכל שבידו לעשות לאו כמחוסר מעשה דמי ובידו לתולשם ומכל מקום בהאי טעמא לחודא לא סגי לן למימר דמצי למיעבד שליח כאן כיון דבידו ללוש ולגלגל * מדאמר פרק רבן גמליאל (יבמות דף נב.) האומר לחבירו כתוב גט לארוסתי לכשאכניסנה אגרשנה הרי זה גט מפני שבידו לגרשה מיהא¹⁷ אם ירצה ובעי התם ליבמתו מהו ומאי קא מיבעיא ליה והא בידו לבא עליה ולגרשה אלא ודאי כיון דהשתא לא מצי לגרשה לא מצי משוי שליח כיון דמחוסר מעשה לבא עליה הכא נמי כיון דהשתא איהו לא מצי להפריש אינו קרוי בידו מה שבידו ללוש ולגלגל לענין זה שיכול לעשות שליח כיון דמחוסר לישה וגילגול:

טעמא

מסורת הש"ס

א) [עירובין לא: גיטין סד. חולין יב.], ב) קינין פ"ב מ"א, ג) [ריש מסכת דלקמן], ד) [הוריות ו:], ה) [וע"ע בתוס' גיטין סד. ד"ה אסור], ו) [כתב התוי"ט במס' קינין פ"ב משנה א נראה דהתוס' לא גרסי בגמ' קן דאילו קן מפורשת אין לו תקנה עכ"ל], ז) גי' א"מ שמינה כו' אבל כל כו', ח) עיין לעיל, ט) נ"ל בעינן אמר.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אשה סתם ומת השליח אסור בכל הנשים: (ב) שם הוה נסיבא לגברא כי משוי: (ג) רש"י ד"ה בשלמא בתרא הד"א עם ד"ה אלא וכו' זה את זה אלא הכי קאמר כצ"ל והד"א:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בשוקא אשכח וכו' כלומר. עי' כתובות דף טו ע"א תוס' ד"ה דלמא אזלא: ד"ה מ"ט וכו' כדאמר פרק ר"ג. קשה לי כיון דנקטו דבידו לייבם אם כן עדיין קשה הא הוא בעצמו יכול לגרשה עתה לכשתתייבם דלא הוי דבר שלא בא לעולם וא"כ מלי משוי שליח כמו בשלא ולע"ע:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה קן סתומה וכו' או שפרחה לבין חטאות מתות נ"ב עיין לקמן דף כח ע"ב רש"י ד"ה והיינו טעמא וכו' ובשער המלך פ"ד הלכה א' מהל' פסוה"מ: ב] תוס' ד"ה כי משוי וכו' בקדושין שהוא לא עשאו שליח לכך ולא כל"ל: ג] בא"ד לכך פריך אמתני' בשלמא מתני' נמחק מלת מתני':

◆

מוסף רש"י

אסור בכל הנשים שבעולם. שמא זו קרובת ארוסתו שקדש לו שלוחו היא, אלא אם כן חזר שלוחו ואמר לו פלונית קדשתי לך, או לא קדשתי לך שום אשה (גיטין סד.). חזקה שליח עושה שליחותו. כל השלוחין עושין שליחותן ומתקנין להו בכך, מאחר שנתרצו בשליחותן (חולין יב.).

◆

פי' הרא"ש

כגון שאמר הריני נזיר לזמן ידוע שאו יתחיל נזירותי וקודם הגעת הזמן אירע לו אונס: אסור בכל הנשים שבעולם דשמא קדש שלוחו אחת מקרובותיה: קן סתומה שלא פירש איזו לעולה ואיזו לחטאת או שפרח לבין חטאות המתות כגון שמתו בעליהן או נתכפרו באחרות והלכה למשה מסיני שימותו וה"ה דהוה מצי למתני קן מפורשת כגון שפירש איזו לעולה ואיזו לחטאת אלא שהיה צריך לפרש ובלבד שיכיר הנשארת אם היא חטאת או עולה דאם אינו מכירה אינו יכול ליקח לה זוג דאינה ראויה להקרבה שהעולה נעשית למעלה והחטאת למטה ולא רצה להאריך ותנא קן סתומה וגם אורחא דמלתא שאינו מכיר אם עולה אם חטאת כשנאבד זוגה אלא כשהם ביחד אז נקיל להכירם א"נ נקט קן סתומה משום סיפא פרח לבין הקרבנות פסול ופוסל א' כנגדו ואם היה מפורש היה פוסל שנים ועשר: ואילו שאר קינין דעלמא מתקנין ולא פסלינן כל קינין שבעולם דדלמא זו שפרחה היא אחת מהן ונמצא מתכפר בקרבן חבירו: אמינא לך איסור דניחא דבשעה שקדשה השליח היתה נחה וקבועה בביתה הלכך היתה חשובה בין כל הנשים שבעולם כמחצה על מחצה ואילו עשאו שליח לקדש לו נשים הרבה וקידש חצי הנשים שבעולם היו נאסרות כל הנשים שבעולם משום ספק קרובות אפילו אי ניידי משום

פי' הרא"ש (המשך)

דרוב כל הנשים אסורות עליו משום ספק קורבה השתא נמי נאסרות כל הנשים כיון שהאוסר קבוע אע"פ שאין הנאסר קבוע: ואת אמרת לי איסורא דנייד העוף הפורח הוא נד בעולם וכיון דלא הוי קבוע אין לו כח לאסור דבטל הוא ברוב קינין שבעולם אבל אי הוי קבוע חשבינן כאילו חצי קינין שבעולם אסורים כדחשבינן האשה המקודשת כאילו קדש חצי הנשים שבעולם וכי תימא הכא נמי דנייד דאימר בשוקא אשכח וקדיש דחומרא יתירא היא לאסור כל הנשים שבעולם והיה לנו לתלות שבא בשעה שקדשה לא היתה קבועה ולא היתה כחצי הנשים שבעולם הדרה לניחותא אחר שקדשה וכיון דקבועה היא השתא חשובה כחצי הנשים אבל עוף אין לו קביעות אפילו כשחוזר לקנו דתדיר נודד ממקומו ופורח מקן לקן ואין לו קביעות מקום: שאין לה לא בת דניחוש לחמות וגם לא בת בת וגם לא בת בן דניחוש לאם חמיו ואם חמותו ולא אם דניחוש לבה אשתו וגם לא אם אם ולא אם אב דניחוש לבת בנה ולבת בנה ואע"פ שהיתה לה אחות והיתה נשואה בשעה שמנה את שלוחו לקדש לו אשה ונתגרשה לאלתר לאחר מינוי השליחות מותרת היא ולא חיישינן שמא קדשה שלוחו אחר שנתגרשה: במילתא דלא קיימא קמיה לא משוי איניש שליח וקס"ד דמקשה [ממתני'] דלא מסיק איניש אדעתא למנותו שליח למה שאין בידו לעשות עתה הלכך לא הוי שלוחו לקדש לו אותה אשה שנתגרשה אחר מינוי השליחות ואם קידשה לו אינה מקודשת ומותר בקרובותיה אבל אם פירש בפירוש שעשאו שליח אפילו לנשים שהן עתה אסורות אם יהיו מותרות הוי שלוחו לפי מאי דס"ד השתא: בשלמא בתראה שאמר ואני ועלי לגלח נזיר איכא קדמאה קמיה (שהם ניכר) [שכבר] נזר בנזירות ויכול השני לפוטרו אלא קדמאה בשעה שקיבל עליו לגלח נזיר אכתי לא נזר השני והיאך נאמר שדעתו היה לפוטרו אם יקבל עליו נזירות הא לא מסיק איניש אדעתיה

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ט מהלכות אישות הלכה ו סמג עשין מח טור ש"ע אה"ע סימן לה סעיף יא:

יג ב מיי' פ"ט מהלכות פסולי מוקדשין הל' א:

יד ג מיי' פ"ט מהלכות אישות הי"ו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לה סעיף יא [והרי"ף פ"ב דקדושין דף כל ע"א ובהרא"ש שם סימן יח]:

◆

נוסחת הריב"ן

א) מאותן חמש: ב) קרי: ג) לשני: ד) לעולה הס"ד ואח"כ מה"ד ואלו: ה) ואע"פ שלאחר מיכן הויא לה אחות פנויה כיון כו': ו) המשלה: ז) דהוה: ח) דממילתא: ט) אלא אמאי קא אמרת כו' וא"ו הס"ד ומ"ה דהכי קאמר:

◆

הגהות התוספות

1. נ"ל וכ"ת. או נ"ל ולר"ת למפרע כו'. 2. נ"ל וככר מת אביה מאי איכא למימר. ותיבות וכבר מת אביה שאח"כ נמחק. 3. נ"ל דלאו מקרובות כו', ותיבת כלומר נמחק. 4. תיבות זו וזבה נמחק. 5. נ"ל איזהו לחטאת ואיזהו לעולה. 6. נ"ל דלמא האי הוא. 7. נ"ל לא דמי לקבוע. 8. נ"ל וכל. ותיבת אבל נמחק. 9. נ"ל וכו'. ואינו דיבור בפנ"ע אלא המשך אחד לדיבור שלפניו. 10. נ"ל בקידושין אלו. 11. נס"א קרובה. 12. נ"ל ממתני'. 13. נ"ל אבל שליחותא שאני דלא כו'. 14. נ"ל והכא כיון דנסיבן. 15. נ"ל אם קדשה. 16. נ"ל דכיון. 17. נ"ל מהשתא.